

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

MĂDĂLINA GĂTEJ

**VIOLENȚA
în
FAMILIE**

EDITURA ORIZONTURI

CUPRINS

1. Noțiunea de violență și conținutul acesteia	5
2. Scurt istoric al sancționării actelor de violență în legislația românească	8
3. Violența domestică. Noțiune, conținut, caracterizare	14
4. Violența în familie	16
5. Violența împotriva femeilor	25
6. Forme de violență domestică împotriva femeilor	27
6.1. Violența fizică.....	27
6.2. Violența psihologică/psihică.....	27
6.3. Violența sexuală/Abuzul sexual.....	29
6.4. Violența economică.....	31
6.5. Violența socială.....	31
6.6. Violența cibernetică	31
6.7. Statistici.....	33
7. Violența domestică asupra copiilor	38
7.1. Forme de violență în familie împotriva copiilor	40
7.2. Abuzul fizic.....	44
7.3. Abuzul emoțional.....	49
7.4. Abuzul psihologic	52
7.5. Abuzul sexual.....	52
7.6. Studii de caz	57
7.7. Abuzul economic	95
7.8. Violența prin neglijare	95
7.9. Exploatarea copilului prin muncă	96
7.10. Consecințele violenței asupra copiilor:	124

8. Violența domestică asupra persoanelor vârstnice.....	145
8.1. Abuzul fizic.....	149
8.2. Abuzul emoțional.....	149
8.3. Neglijarea pasivă.....	150
8.4. Neglijarea activă.....	150
8.5. Alți autori au identificat următoarele forme de abuz împotriva vârstnicilor.....	150
9. Cauzele principale ale violenței împotriva vârstnicilor.....	153
10. Protecția împotriva violenței domestice.....	157
11. Măsurile privind protecția victimelor violenței domestice.....	164
12. Scurtă prezentare cu privire la legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice.....	173
13. Legea nr. 217/2013 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice.....	180
Anexă	
Cerere privind emiterea ordinului de protecție.....	229

OFERTA DE CARTE A EDITURII ORIZONTURI

CĂRȚI ÎN CURS DE APARIȚIE

SPARGEREA CODULUI SECRET NAZIST – ENIGMA, de Michael Smith
SECRETELE FRANCMASONERIEI, de Emmanuel Pierrat
SECRETELE LUI NAPOLEON, de Pierre Branda
SECRETELE PALATULUI VERSAILLES, de Marc Fourny
SECRETELE ALCOVURILOR – VESTITE LIBERTINE, de Pierre Lunel
ROOSEVELT ȘI CHURCHILL – SALVATORII LUI STALIN, de Vruce Fife
O ISTORIE A SPIONAJULUI, de Terry Crowley
ALEXANDRU I – ÎNVINGĂTORUL LUI NAPOLEON, de Henri Troyat
TERIBILE ȚARINE, de Henri Troyat
CĂMAȘA LUI CHRISTOS, de Lloyd C. Douglas

OFERTĂ DE CARTE

ULTIME APARIȚII

IOAN ENESCU	MICROBII-DUȘMANI DE MOARTE SAU ALIAȚI DE NELIPSIT AI OMULUI (240 p.)	24.99
GHEORGHE CONSTANTIN	PRIORITĂȚILE VIETII (192 p.)	19.99
LUDOVICA SQUIRRU DARI	ZODIACUL CHINEZESC 2021 (336 p.)	29.99
DANIEL DEFOE	ROXANA (448 p.)	29.99
JACK GOLDBERD, KAREN O'MARA, GRETCHEN BECKER	SĂ SLĂBIM MÂNCÂND SĂNĂTOS (320 p.)	24.99
ELIZABETH GASKELL	NORD ȘI SUD (519 p.)	29.99
NICHOLAS EVANS	MAGIA SUFLETULUI (389 p.)	29.99
JANE CAPLAN	ISTORIA GERMANIEI NAZISTE (400 p.)	29.99
VOLTAIRE	ISTORIA IMPERIULUI RUS SUB PETRU CEL MARE (272 p.)	29.99
MICHAEL H. HART	100 DE PERSONALITĂȚI DIN TOATE TIMPURILE CARE AU INFLUENȚAT EVOLUȚIA OMENIRII (384 p.)	34.99
MARC FERRO	ȘOCUL ISLAMULUI (256 p.)	29.99
FABIO RAGNO	INIȚIERE ÎN MISTERELE ISTORIEI (224 p.)	24.99
LORD KINROSS	ISTORIA IMPERIULUI OTOMAN (522 p.)	29.99
JOSEPH POLANSKY	HOROSCOPI 2020 (320 p.)	19.99
PETER EVANS	SECRETUL LUI ONASSIS (366 p.)	24.99
YVAN VANDEN BERGHE	O ISTORIE A RĂZBOIULUI RECE (380 p.)	24.99
NICOLAE BACIU	YALTA – OCUPAREA ROMÂNIEI DE CĂTRE RUȘI (334 p.)	24.99

4. VIOLENȚA ÎN FAMILIE

Violența împotriva familiei este un fenomen universal, prezent în toate straturile sociale și toate societățile, independent de nivelul lor de dezvoltare, stabilitate politică, cultură sau religie.

Violența domestică este larg răspândită în societatea contemporană, la nivelul tuturor categoriilor sociale și adânc înrădăcinată, cu efecte grave asupra sănătății, calității vieții și bunăstării victimelor și familiilor lor.

Acest flagel este nu numai o problemă socială și de sănătate publică, dar, în egală măsură și o problemă a încălcării drepturilor omului, complexitatea ei necesitând intervenția activă și directă a autorităților naționale responsabile, atât în ceea ce privește acordarea măsurilor de sprijin diversificate, a protecției integrității personale a victimelor, cât și protejarea intereselor lor sociale comune, precum libertatea și demnitatea persoanei.

Cu atât mai mult, această problemă majoră de sănătate publică trebuie să fie foarte bine înțeleasă de către toți factorii responsabili și impune condiția existenței coeziunii și implicării active a tuturor profesioniștilor cu atribuții în domeniu.

Intervenția factorilor de decizie în acest domeniu trebuie să ia în considerare o serie de constante sociale importante care compun imaginea de ansamblu a fenomenului. Astfel, constantele sociale determinate de violența domestică sunt numeroase maladii fizice și psihice, frecvente consultații, spitalizări și incapacitate temporară de muncă, consum ridicat de medicamente, precum și accesarea altor servicii de sănătate și de asistență socială.

În contextul unei destructurări accentuate a valorilor și relațiilor familiale, prevenirea violenței domestice devine o prioritate și o necesitate stringente, care trebuie dublată de aplicarea unor măsuri adecvate de protecție pentru categoriile sociale vulnerabile și care se confruntă cu aceste situații în cadrul familial: copii, femei, persoane vârstnice.

Scopul violenței manifestate în cadrul familiei este acela de a stabili și exercita puterea și controlul asupra altei persoane, agresorul folosindu-se, în cele mai multe situații, de forța sa fizică superioară forței fizice a victimei.

Agresorul, prin comportamentele sale violente, urmărește a intimida, umili sau înfricoșa victima. Acesta va utiliza tactici de control și dominare, precum amenințarea, intimidarea, controlul economic, minimalizarea și negarea.

Populația României este mai tolerantă față de problematica violenței în familie decât populația altor țări din Uniunea Europeană, întrucât patru din zece români consideră că violența fizică în familie nu reprezintă un act foarte grav, comparativ cu alte țări din UE în care doar un individ din zece este mai tolerant.

Problema se pune, în principal, cu privire la violența împotriva femeilor și copiilor, deoarece s-a constatat că există o asimetrie evidentă între proporțiile agresiunilor reciproce între femei și bărbați.

Cu sau fără statistici, femeile suportă sistematic și simptomatic violențe de diferite tipuri, de la cele fizice la cele subtile psihologice.

Fără îndoială că și bărbații sunt ținte ale violențelor, dar în cele mai multe cazuri ei sunt ținta agresiunii altor bărbați.

Violența împotriva femeilor este un efect al inegalității de forțe între femei și bărbați și exprimă, mai ales, existența unei relații directe între dominația masculină și violența în sfera sexualității.

Respectiv, violența familială este predominantă în societatea modernă. Ea este diferită de celelalte forme de violență, precum violența de cartier, crima sau războiul, pentru că presupune o relație afectivă între persoanele implicate.

Evidențiem, ca aspecte principale ce caracterizează această formă de violență, următoarele:

- daunele, violențele sunt produse de acela care ar trebui să protejeze familia;
 - acest tip de violență este în antiteză cu ceea ce familia ar trebui să ofere (protecție, îngrijire și siguranță);
 - este forma de violență preponderentă în societatea actuală, astfel încât, indiferent de vârstă, violența dintre membrii de familie este mai frecventă decât violența dintre cunoscuți sau străini;
 - există o relație între victimă și făptuitor înainte, în timpul și după incidentul sau perioada de violență;
 - membrii familiei pot fi atât victime, cât și făptuitori.
- Faptul că victima trăiește sau nu sub același acoperiș cu făptuitorul nu este un lucru crucial pentru definiția violenței domestice, mai important este cât de apropiată este relația dintre victimă și agresor.
- În general, violența domestică prezintă cinci caracteristici:
- este un mod comportamental, și nu un eveniment izolat;
 - agresorul folosește forța fizică sau amenințarea cu forța pentru a stabili un raport de dominare;
 - cuprinde o gamă largă de comportamente agresive și coercitive, fizice sau nonfizice, izolate sau combinate, sau alternative;
 - se petrece în spațiul domestic al unei relații intime sau familiale;

– are ca scop câștigarea unei poziții dominante de putere, intimidare și control asupra partenerului/victimei (Ganley și Hobart, 2010).

Bineînțeles că adeseori se întâmplă ca actele de agresiune, singulare sau repetate, să îmbrace forma și conținutul unei fapte prevăzute de legea penală.

Reproducem mai jos un exemplu jurisprudențial din care reiese conținutul infracțiunii prevăzute de art.199 Cod Penal (*violența în familie*):

În actul de sesizare al instanței s-a reținut că în cursul zilei de 10.05.2019, pe fondul consumului de alcool, inculpatul a lovit-o de mai multe ori pe soția sa, iar aceasta, pentru ca scandalul să nu capete proporții, a părăsit locuința, înnoptând în grădină.

În dimineața zilei de 11.05.2019, în jurul orei 11:00, inculpatul, după ce a consumat băuturi alcoolice, a început să o lovească din nou pe soția sa, cu pumnii, în zona toracei și a spatelui, ceea ce a determinat transportarea acesteia la spital, unde a fost internată pentru o perioadă de 7 zile.

Mai mult, în repetate rânduri, din cauza comportamentului agresiv al inculpatului, minorii erau alungați din locuință indiferent de anotimp ori de condițiile meteorologice, îmbrăcați sumar și neîncălțați în zăpadă, în ger, refugiindu-se la locuințele vecinilor sau la a bunicii paterne.

Abuzurile au îmbrăcat forme variate, constând nu doar în alungarea minorilor din locuință, în exercitarea de violențe, dar și în întrebuițarea unui limbaj vulgar și violent față de aceștia, minorii fiind permanent neglijați, nespălați și îmbrăcați cu haine murdare. Referatul de anchetă socială întocmit în cauză confirmă că banii cuveniți minorilor cu titlu de alocație erau folosiți de inculpat pentru achiziționarea băuturilor alcoolice.

Respectiv *Inculpatul are, ca studii, în actele oficiale, 4 clase, însă nivelul său de școlarizare este extrem de scăzut, putând fi asimilat unui elev aflat în clasa I.*

Munca cu ziua la îngrijirea animalelor oamenilor din sat.

Inculpatul locuia, până a se lua față de el măsura controlului judiciar și apoi cea a arestului preventiv, împreună cu familia, în două camere insalubre, extrem de murdare, fără strictul necesar, cu două paturi și o masă care în permanență sunt murdare, fără geamuri la uși și fără sobe.

Casa este într-o stare avansată de degradare, nengrijită, dărăpănată.

Singura sursă de venit o constituie alocația copiilor în cuantum de 450 lei și ajutorul social în cuantum de 385 lei.

Atât inculpatul, cât și soția acestuia sunt consumatori de băuturi alcoolice, utilizând în principal aceste sume pentru procurarea de băuturi alcoolice.

Inculpatul consumă în mod frecvent băuturi alcoolice și din acest motiv în familie au loc zilnic certuri și scandaluri, iar pe fondul acestei stări, acesta se manifestă violent față de soție și copii.

Mama inculpatului locuiește în același sat, dar este bătrână și bolnavă.

Copiii erau puși de inculpat să muncească în locul părinților și din această cauză au abandonat școala.

În anul 2015, familiei i s-a oferit un ajutor material în sumă de 1 000 lei de către Primăria comunei XX, care a fost folosit însă în alte scopuri decât cele avute în vedere: repararea locuinței și îngrijirea unuia dintre copii.

În anul 2017, au fost dispuse pentru prima dată măsuri de protecție față de minori, aceștia fiind internați într-un centru specializat.

Totodată, după sesizarea organelor de cercetare penală, minorii au fost internați provizoriu în Centrul de primire în regim de urgență pentru copilul abuzat, neglijat, exploatat, fiind ulterior redați familiei, în prezent aflându-se în îngrijirea mamei.

Din raportul de expertiză psihologică întocmit de psihologul clinician rezultă că:

„În această atmosferă de violență, copiii au fost neglijăți, supuși diferitelor forme de abuz psihic și emoțional”.

De asemenea, prin comportamentul inculpatului, dezvoltarea psihologică a copiilor a fost „puternic marcată de violența la care aceștia au fost supuși, manifestându-se la nivelul comunicării, relaționării, afectivității, cât și la nivel intelectual, existând un regres în planul achizițiilor cognitive, prin folosirea disocierii și a negării ca mecanisme de apărare a eului, stima de sine scăzută, conflict emoțional insolvabil, determinat de păstrarea secretului, cu un risc crescut de dezvoltare a unei patologii psihiatrice”.

Față de comportamentul inculpatului s-a solicitat emiterăa unui ordin de protecție.

Instanța a emis ordinul de protecție privind persoanele vătămate și s-a dispus, printre altele, evacuarea temporară a inculpatului din locuința comună, obligarea acestuia la păstrarea unei distanțe minime de 100 metri față de victime și față de locuința acestora.

De asemenea, s-a dispus interdicția pentru inculpat de a lua legătura, inclusiv telefonic, prin corespondență sau în orice alt mod cu persoana vătămată și minorii, ordinul de protecție fiindu-i adus la cunoștință inculpatului.

Cu toate acestea, exact în cursul aceleiași zile, (02.06.2017), în jurul orei 19:30, inculpatul s-a deplasat la locuința familiei, încălcând astfel obligațiile instituite prin ordinul de protecție.

Respectiv *În această situație, s-a luat față de inculpat măsura controlului judiciar.*

Acesta a încălcat atât ordinul de protecție, cât și măsura controlului judiciar prin faptul că la data de 04.06.2017, 16.06.2017, precum și la data de 18.06.2017, s-a deplasat în zonele în care se găseau persoanele vătămate.

Deși în cuprinsul rechizitoriului, referitor la infracțiunea de nerespectare a hotărârii judecătorești s-a făcut referire la mai multe persoane vătămate față de care s-a săvârșit această infracțiune, în dispozitiv s-a reținut o singură infracțiune în formă continuată, prevăzută de art. 35 alin.(1) Cod Penal.

Având în vedere modalitatea de săvârșire a acestor fapte, a fost propusă, în baza art. 386 Cod Proc. Pen., schimbarea încadrării juridice din infracțiunea de nerespectare a hotărârii judecătorești prevăzută de art. 32 din Legea nr. 217/2013 republicată, raportată la art. 35 alin.(1) Cod Penal, infracțiunea de nerespectare a hotărârii judecătorești prevăzută de art. 32 din Legea nr. 217/2013 republicată raportată la art. 38 alin.(1) Cod Penal și art. 35 alin.(1) Cod Penal.

Instanța, față de modalitatea de săvârșire a faptei și de numărul persoanelor față de care a fost săvârșită, constată că cererea pusă în discuție este întemeiată și, în consecință, va dispune schimbarea încadrării juridice a faptei inculpatului din infracțiunea de nerespectare a hotărârii judecătorești prevăzută de art. 32 din Legea nr. 217/2013, republicată raportată la art. 35 alin.(1) Cod Penal în infracțiunea de nerespectare a hotărârii judecătorești prevăzută de art. 32 din Legea nr. 217/2013, republicată raportată la art. 38 alin.(1) Cod Penal și art. 35 alin.(1) Cod Penal.

Față de situația de fapt mai sus expusă și recunoscută în totalitate de inculpat, fapta acestuia – care, la data de

*11.05.2019, a lovit-o pe soția sa cu pumnii în zona spatelui, cauzându-i leziuni traumatice a căror gravitate a fost evaluată la un număr de 17–18 zile îngrijiri medicale și care i-au pus în primejdie viața – **întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de violență în familie** prevăzută de art. 199 alin.(1) cu referire la art. 194 alin.(1) lit. a Cod Penal.*

Fapta aceluiași inculpat care, prin acte de agresivitate fizică, psihică și verbală, cât și prin neacordarea unei îngrijiri corespunzătoare, a pus în primejdie gravă dezvoltarea fizică, intelectuală și morală a persoanelor vătămate, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de rele tratamente aplicate minorului, prevăzute de art.197 Cod Penal.

Instanța urmează să-i aplice inculpatului câte o pedeapsă pentru fiecare faptă săvârșită la individualizarea căroro va reține dispozițiile art. 74 Cod Penal, art. 38 alin.(1) Cod Penal, art. 39 alin.(1) lit. b Cod Penal și art. 45 alin.(3) lit. a Cod Penal.

Instanța a avut în vedere gravitatea fiecărei infracțiuni săvârșite și pericolozitatea infractorului.

Pericolozitatea infractorului a fost evaluată după următoarele criterii:

- a) împrejurările și modul de comitere a infracțiunii, precum și mijloacele folosite;*
- b) starea de pericol creată pentru valoarea ocrotită;*
- c) natura și gravitatea rezultatului produs ori a altor consecințe ale infracțiunii;*
- d) motivul săvârșirii infracțiunii și scopul urmărit;*
- e) natura și frecvența infracțiunilor care constituie antecedente penale ale inculpatului;*
- f) conduita după săvârșirea infracțiunii și în cursul procesului penal;*

g) nivelul de educație, vârstă, starea de sănătate, situația familială și socială.

Procurorul, potrivit dispozițiilor legale în vigoare, a exercitat din oficiu acțiunea civilă pentru persoanele vătămate minore, solicitând obligarea inculpatului la plata de daune morale, având în vedere că soția inculpatului nu a formulat o astfel de cerere.

De altfel, aceasta a precizat că nu are pretenții față de inculpat.

Așa cum s-a precizat, inculpatul nu are loc de muncă, iar nivelul de pregătire al acestuia nu-i oferă posibilitatea de a realiza venituri consistente, acesta lucrând ocazional pe la diferite persoane.

Voința soției inculpatului, lipsa posibilităților reale de realizare a unor venituri consistente, gradul de sărăcie în care se află întreaga familie sunt motive suficiente ca instanța să aprecieze că cererea procurorului este nefondată și în consecință, în baza art. 397 Cod Proc. Pen., a fost respinsă.

Sărăcia, lipsa de educație, mediul de viață lipsit de condițiile minime de igienă reprezintă, iată, adeseori, cauzele violenței domestice.

Cele mai întâlnite forme de violență în familie – indiferent dacă acestea, prin modul de manifestare, se constituie sau nu în infracțiuni – sunt:

- abuzul față de femei;
- abuzul față de copii;
- abuzul față de bătrâni.

Vom trata separat aceste trei forme de violență familială în capitolele care urmează.

5. VIOLENȚA ÎMPOTRIVA FEMEILOR

Violența împotriva femeilor a fost definită ca fiind „orice act de violență bazată pe deosebirea de sex din care rezultă sau este posibil să rezulte pentru femei, traumatisme sau suferințe fizice, sexuale sau psihologice, inclusiv amenințările cu astfel de acte, constrângerea sau lipsirea arbitrară de libertate, săvârșite fie în viața publică fie în viața privată”.

În înțelesul Convenției de la Istanbul, violența împotriva femeilor a fost caracterizată drept o încălcare a drepturilor omului și o formă de discriminare împotriva femeilor și cuprinde toate acțiunile de violență de gen care au ca rezultat, rezultă sau care pot avea ca rezultat vătămarea sau suferința fizică, sexuală, psihologică sau economică cauzată femeilor, inclusiv amenințările cu asemenea acțiuni, coerciția sau de privarea arbitrară de libertate, indiferent dacă survin în public sau în viața privată.

Particularizând, putem spune că violența domestică împotriva femeii reprezintă orice formă de agresiune, abuz sau intimidare, dirijată împotriva acesteia în mediul familial sau în afara acestuia de către unul dintre membrii familiei de sex diferit, de cele mai multe ori fiind vorba despre partenerul de viață al femeii.

Prin urmare, această definiție include diferite forme de violență împotriva femeilor și oferă un cadru pentru conceptualizarea violenței în familie.

Practic, putem spune că asistăm la manifestarea bazată pe forță a unei relații între un bărbat și o femeie, manifestare care are drept consecință dominarea și discriminarea femeii de către bărbatul respectiv.